

VIKERKAAR

ESTI NOORSOO

RAAMAT-AJARID

V AASTAKAIK
TOIMETAJA
M. NURMIK

Nr. 2

1930

A. Kerfstedt

ABDULLA

TÕOKOOL TALLINNAS

Toimetaja L. Jürisson. Haapsalu, Võnnu 13.

Missuguseid marke korjata?

Algaja korjaja jääb sageli peatuma raske küsimuse ees, missuguseid marke korjata: kas korjata kõiki, mis kätte juhtub, või piirduda mõnede riikidega või üksiku maailmajaoga. Selle üle sunnib mõtlema margikorjajat tänini ilmunud markide suur arv. Euroopa marke üksinda on umbes 18.000 ümber. Kui juure arvata teiste maailmajagude margid, siis see arv kasvab mitmekordseks. Sellele seltsib veel see, et paljude maailmajagude marke on väga raske saada, näiteks Austraalia, Aafrika, Aasia marke. Noored korjajad on iseäranis maiaid nimetatud marke koguma, kuid neid saab tavaliselt ainult üksikuid, nii et kogu koosneb üksikute riikide üksikuist markidest ja kannab juhuslikku laadi ega paku säärasena suuremat huvi.

Viimasel ajal on levinud markide kogumine üksikute maailmajagude või riikide gruppide järgi. Nii inglased korjavad sageli ainult inglise ja inglise asumaade marke, prantslased — prantsuse ja prantsuse asumaade marke, eurooplane — euroopa marke, ameeriklane — ameerika omi jne. Sarnane kogumine annab võimaluse koostada kogusid, milles teatavad riigid on esindatud täielikumalt kui korjates kõike, mis kätte juhtub. Ei pea unustama ka seda, et markide korjamine nõuab ka kulusid, sest kogu täiendamiseks tuleb osta marke ka raha eest, kuna paljud margid ei ole teisel teel kättesaadavad. Viimane asjaolu sunnib tõsiselt korjajaid määrama kogule kindlad piirid.

Iseendast mõistetav, et kõige esmalt tuleb püüda koostada võimalikult täielik eesti postmarkide kogu, mis ei peaks sünnitama suuri raskusi, sest suurem osa eesti marke on kättesaadav ka keskmisele korjajale. Edasi tuleks laiendada kogu naaberriikide ja teiste euroopa riikide markidega. Meie oludes oleks kõige otstarbekohasem piirduda ainult euroopa markide kogumisega, sest need margid on meile kõige kergemini kättesaadavad.

Uued eesti postmargid.

Käesoleva aasta 1. septembril ilmusid müügile kolm uut eesti marki: endistele markidele on pääle trükitud uus hind.

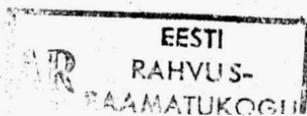
- 1 kroon 70 mk. pääl (Estonia teatrimaja).
- 2 krooni 300 mk. pääl (Eestimaa kaart).
- 3 krooni 300 mk. pääl (Eestimaa kaart).

Olemasolevate andmete järgi neid marke on trükitud väike arv, nii et neid tuleb arvata haruldasemate liiki.

Hinnalisemaid marke.

Hinnalisemaid marke on järgmisi: 1) 1-penniline Mauritsiuse saare mark 1847. a., mille hind meie rahas on 100.000 krooni. 2) Havaii 2-sendiline mark 1851. a. — hind 100.000 krooni. 3) 2-sendiline Briti Guyana mark 1850. a. — hind 75.000 krooni.

Nii hindavad nimetatud marke kataloogid, kuid tähendatud hindadega neid marke ei ole võimalik osta, sest nad puuduvad müügil. Üsikut eksemplareid neist markidest on mõnedes tuntud kogudes, teised on hävinenud.

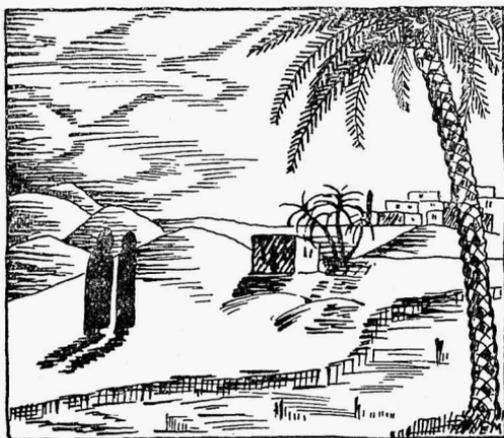
Luksori linna lähedal, mida ühest küljest piiravad punakollased Liibiamäed, teisest Niiluse läiklevad lained, seisis kesk kõrve ühetoonilist liivaküngast väike savimaja, ümbritsetud aiaga, kus kasvas kapsaid ja igasugust juurvilja ning paar päikesest pooleni põletatud palmi. Siin majas elas Abdulla oma isa, ema ja nelja noorema õe ning vennaga. Isa teenis hädapärast oma leiva karavanide juhtimisega, ja sellest see tuligi, et ta nii harva oli kodu. Ema, kes oli jõuetu näljast ja tööst, laskis lapsed tihti olla omapääd, nii et Abdullal ei olnud kuigi palju teadmisi hääst ja halvast. Vahel isa andis talle ka vitsa, kui ta vallatuses läks liiale, ja siis poiss tasus selle väike-sele eeslile, kes asus tillukeses küünis aiamaa teises otsas. Ja siiski ta armastas eeslit südamest ja kiitles reisijate ees, keda kõrbe sõidutas, et niisugust eeslit polnud kogu Luksori linnas ega selle ümbruseski. Ta oli saanud selle kingiks ühelt palverändajalt, kes haigena oli tulnud nende majja ja sinna surnud. Abdulla oli teda kannatlikult põetanud ja tasuks oli saanud siis selle eesli.

Kuid Jumal oli poisi südamesse pannud kalli kingi: ta oli alati rõõmus. Naerda ta oskas nii, et hambad kiiskasid ta tõmmus näos, ja oma rõõmsa meelega ta võitis endale sõpru. Ükskord ta tegi ühes teise beduiiniga sõidu kõrbe, ja kui ta välejalgse araabia hobuse seljas lendas üle kõrvelagendikkude, siis alles tundis Abdulla õiget mõnu ja laulis südame põhjast.

Kümneaastaselt hakkas Abdulla ise endale ülalpidamist teenima. Hommikul läks ta oma eesliga linna. Sääli ta viskas end pikali kuhugi võrastemaja müüri ääre päikesepaistesse ja kui linna saabus reisijaid, siis ei olnud keegi nii kärmas end teejuhiks pakkuma kui tema. Ta võis ärgata isegi raskeimast unest, niipea kui kuulis eurooplase saapakõpsumist, ja kui ta siin seisis tervisest ja elurõõmust särades oma kirevas araabia pluusis, mis oli ta ainus riidehülp, siis kes oleks võinud vastu

panna ta silmade särale ja rõõmsale naerule? Kõik tahtsid meeleldi Abdullat teejuhiks, ja kord oli tal isegi niisugune õnn, et võis oma eesli seljas sõidutada koguni üht printsigi. Et ka teised seda uskusid, palus ta printsilt kirjaliku tõendise selle üle, et ta teda kõrves õnnelikult oli sõidutanud. See tõendis oli ta suurim uhkus, ja ta hoidis seda põuetaskus kitsenahkses kotikeses.

Kord juhtus ta sõidutama üht reisijat oma vanemate majast mööda, kus kanad ja lapsed segi liivas liibitsesid. Võorast

liigutas perekonna suur vaesus, ja ta kinkis emale mingi väikese raha. Kuid siis ei tahtnud Abdulla miski hinna eest sõiduraha vastu võtta.

Niisugune oli Abdulla.

Väikelinnas olid inimesed nii harjunud kuulma ta laulu või naeru, ja kui nad teda teinekord ei näinud, siis tundus, nagu oleks päev olnud pilves.

Kogu linn nimetas Abdullat „Beda laulikuks“, Beda oli ta isa savimaja nimi.

Kord üks reisija ei tahtnud uskuda seda printsilugu, kuid siis Abdulla punastas juuste juurteni ja võttes esile tõendise lausus ta: „Valetamine on kurjast, beduiin ei valeta kunagi. Beduiinipoiss on liig uhke, et valetada.“

Abdulla oskas mitugi vigurit: ta oskas kukerpalli lüüa, kärmesti nagu kaljukits ronida kaamelite selga, ta oskas kõrves leida tee tähtede järgi, ta oskas kanda päälael vee-

kruusi ja taltsutada metsikuid koeri oma vilega, mille oli voolinud sikomori oksast.

Niisugune poiss oli Abdulla.

Haige kuningas.

Ja juhtus nii, et vägev kuningas teispool suurt kõrbe jäi haigeks tōppe, mida keegi selle maa arstidest ei võinud parandada. Hoolimata kõigist nende rohtudest läks kuninga seisukord ikka halvemaks. Ta ei saanud magada ega suutnud mingisuguseist lõbustusist osa võtta. Asjata mängisid talle muusikakunstnikud, asjata tantsisid talle naised. Ei miski lõbustanud teda, ja suur oli ta südame-tusk.

Ütles kord ta lemmik-ori, Ibigad, kuningale: „Oi, isand, su sulane ei või näha su kurbust. Lase kutsuda enda juure minu kodumaalt mees, kes on kuulus tarkuselt. Ehk saab tema parandada su haiguse.“

Kuninga palged kirkastusid¹⁾ neist sõnust. „Mine talle kohe järele,“ sõnas ta. „Kolme päeva pärast peab ta siin olema.“

„Oi, kuningas, siit on pikk tee hommikumaile. Võimatut ei või keegi teha.“

„Mine teele, koer! Võta mu nobedaimad hobused ja ära viivita,“ lausus kuningas.

Ori läks rõõmsal meelel reisivalmistusi tegema. Nüüd võis ta jälle näha isa ja ema. Kuninga saadikud olid röövinud ta lapsena kodust.

Saadikud läksid kohe teele, kuid kestis nädalaid, enne kui nad tagasi jõudsid, ja kuulus tark oli neil kaasas.

Teda koheldi suure aukartusega, orjad pesid ta jalgu, ja kuninga habemeajajad tahtsid ta habeme maha lõigata, kuid sellega ei olnud tark mees nõus, ta ei rõivastunud isegi neisse säravaisse hilpudesse, mis kuningas talle oli määranud. „Ei,“ lausus ta, „olen pühendanud oma elu tarkuse uurimisele ja kehvusele, mitte edevusele ja toredusele.“

Viimaks see tark mees viidi kuninga ette. Kogu õukond oli koos, et kuulda tähtsat nõupidamist. Küürusseljalised õukonna härrad tundsid suurt aukartust ta vastu, kelle valge habeme lainetas üle kogu ta rinna. Aeglaselt astus ta üle saali põranda ja ta targad silmad vaatasid rahulikult teda ümbritsevat sära.

Ta kummardus sügavasti kuninga ees. Mehed, kes teda olid käinud toomas, heitusid silmili maha, kuid vanake seisis

¹⁾ muutusid selgeks, õnnesäraliseks.

püsti. Kuningas andis targale mehele märku, kuid see ütles: „Mina tervitan sind kõige lugupidamisega, oh kuningas, kuid ma ei põlvitu kellegi inimese ette.“

Kuningas nägu läks ähvardavalt pilve.

„Kas tead, et võin tõmmata sind lähemasse oksa?“ lausus ta.

„Seda teadsin juba enne, kui siia saabusin. Sinu kuulsus on jõudnud koguni minu kõrvu.“

Kuningas kõhatas. Ta tegi muust asjast juttu.

„Sa oled palju uurinud,“ sõnas ta.

„Olen uurinud iseennast.“

„Ja mis sa oled õppinud?“ küsis kuningas.

„Nii hääd kui paha,“ kostis tark.

„Ja kuidas sa tarvitad seda õpetust?“ küsis kuningas kibeda muigega.

„Püüan võita paha ja suurendada hääd, ja siin on mul küllalt tööd kogu eluajaks. Kuid me ei tahtnud kõnelda minust, oh kuningas, vaid sinust. Kas tahaksid mulle öelda, mis sind vaevab, sest mulle on räägitud, et oled haige,“ sõnas tark. „Rohte ja võideid mul ei ole, kuid ehk ma siiski saaksin olla sulle kasulik. Et kannatad, seda ma näen.“

„Jah, ma kannatan,“ sõnas kuningas. „Päike on mu silmis kaotanud oma sära ja lõbud oma veetluse. Uni põgeneb mu silmist, süda tundub raske kui tina mu kehas, ega anna viin mulle rõõmu. Kogu maailm on sünge...“

Tark vaatles teda sõnatult.

„Kas ei ole sul midagi mulle ütelda?“ küsis kuningas.

„On küll,“ sõnas tark, „saada saadikud välja maailma, ja kui nad leiavad õnneliku inimese, siis lase ta siia tuua. Lase neid otsida idast, läänest, lõunast ja põhjast. Kui nad leiavad säärase inimese, vaese või rikka, vana või noore, siis peab see sulle ütleva, mis sa pead tegema. Kui kuuled ta nõuannet, siis paraned.“

„Ja kuidas võin leida sellise inimese,“ sõnas kuningas, „kui su nõuande kuulda võtan?“

„Kui jõuan tagasi oma maale, siis leiad ta, mitte enne. Kõige enam otsi loodest.“

„Su kõne on hämar, ja vähe küll võib sellest mulle tulu olla,“ sõnas kuningas.

„Tarkus on ikka hämar,“ kostis mees.

„Aga kui lasen sind pidada siin vangis?“ küsis kuningas.

„Siis ei leia sa kunagi täitsa õnnelikku inimest.“

Kuningas mõtles pilgu aega.

„Saada ta välja, Ibigad, ja anna talle kakskümmend kepihoopi, kõhutäis süüa ja pihutäis kalliskive. Vii ta siis minu riigi rajale ja lase ta säääl minema.“

„Kalliskive ma ei vaja,“ sõnas tark, „kepihoope ma vastu ei võta, su toitu ma ei söö, ja mu oma hobune ootab mind lossivärvavas. Kuid pea meeles, oh kuningas, et su tervis ripub sõnakuulmisest.“

Tark mees pöördus ja lahkus pikkamisi saalist, ja nii hämmastunud²⁾ olid kõik õukonna härrad, et keegi ei järginud talle pääle Ibigadi.

Kui nad olid jõudnud linnavärvavale, sülelesid nad üks-teist lahkumiseks.

„Miks sa ei annud talle rohtu, oh isa?“ küsis Ibigad.

„Ma andsin talle lootust,“ lausus tark.

„Kas arvad, et ta leiab õnneliku inimese?“

„Ta võidab aega.“

„Miks sa ei võinud vähemalt päevaks jääda mu juure?“

„Seepärast, et ma ei taha kaotada pääd. Jää hüvasti, poeg.“

Ja nad sülelesid jälle üks-teist ning lahkusid.

Abdulla kuningakojas.

Juba teisel päeval varustati saadikud teele.

„Sina mine loodesse,“ ütles kuningas Ibigadile. Ja õnetu oled, kui sa ei leia otsitavat.“

Ent kuhu iganes saadikud läksid ja kui innukalt nad ka vaatasid, otsisid ja küsisid, ikka puudus midagi täielikust õnnest. Kas oli takistuseks vaesus, riiakas naine või mees, isemeelne poeg või tütar, haigus või kaotatud sõber — igaihel puudus midagi, keegi ei olnud täitsa rahul ega õnnelik. Saadikud tulid idast, põhjast ja lõunast tühje käsi tagasi ja said tasuta seljasauna. Ibigad üksi ei tahtnud loobuda oma ettevõttest. Tema ja ta kaaslased rändasid loode sihis, esmalt suure kõrve serva mööda ja siis otse sellest üle. Viimaks nad saabusid Luksorisse ning jäid parimasse võõrastemajja väsimust puhkama. Olles söötnud hobused ja ka ise einet võtnud, heitsid nad voodisse ja vaibusid raskesse unne.

Kuid hommikul äratas neid rõõmus laul, mis kuuldus aknaeesriide takka. Laulu saatis eesli hirnumine; see kuuldus nii, nagu oleksid linnud vidistanud rõõmulaule ja aeg-ajalt neid ergas naer katkestanud.

²⁾ imestusest segased, kohmetud.

Ibigad hüppas voodist ja vaatas välja. Sää! pikutas Abdulla müüri ääres ja ta ümber oli hulk beduiine, kes naerdes ja naljatades teda ikka enam ergutasid laulma.

„Lo hoj!“ hüüdis Ibigad.

Abdulla vaatas üles. „Lo hoj!“ hüüdis ta vastu. Ta silmad särasid rõomust ja ta punased põsed ja tugevad liikmed avaldasid jõudu ja tervist.

„Mina olen ta leidnud,“ hüüdis Ibigad seltsilistele tuppa, „lähme välja.“ Ja nad tõmbasid selga oma kirevad kuued ja ruttasid välja.

Ibigad astus Abdulla juure, ja beduiinid hajusid mujale.

„Kui vana oled?“ küsis Ibigad.

„Kolmeteistaastane.“

„Kas oled õnnelik?“

Abdulla vaatas talle imestades otsa.

„Aga muidugi olen õnnelik,“ sõnas ta naerdes.

„Ja sul ei puudu midagi?“

„Ei, mis peaks mul siis puuduma? Mul on isa ja ema ja õeksed. Ma teenin ise endale leiba ja laulan oma laule.“

„Kas sa midagi ei soovi?“

„Oi, miks mitte! Tahaksin näha, kuidas see maa teispool suurt kõrbe välja näeb. Kuid on lõbus midagi soovida. Siis olen veel kõige õnnelikum.“

„Saad näha selle maa, kui tuled meiega ühes.“

„Jah, aga,“ ütles Abdulla, „sa pead lubama mind tagasi tuua, sest ma ei taha olla mujal kui oma maal.“

Ibigad vaikus. Kuidas võis ta lubada seda, kui ta isand oli nii julm ja äkiline? Ja kui ta jälle ei lubaks seda, siis, kes teab, vahest Abdulla ei olekski enam nii õnnelik kui enne.

„Kuidas ma võin vastutada su hinge eest?“ lausus ta tõsiselt. Kuid uus maa tõmbas poissi oma poole. „Hää küll,“ sõnas ta erksalt, „ei ole sul tarviski lubada. Allah on suur. Kuid enne pean jätma omaksed jumalaga.“

Ja nii sündis, et kui Ibigad ja ta mehed asusid koduteele, oli Abdulla nendega ühes.

Teekond kestis mitu päeva, kuid viimaks jõuti sinna kuningriiki. Sää! Abdulla sai näha, mida ta enne ei olnud näinud. Ta nägi pika rea alasti mehi, kes lohistasid kive teeäärseesse palmimetsa, kuna metsas teine salk mehi müüri ehitas. Kuid kõik need mehed olid raskete ahelatega needitud üksteise külge.

„Mis see on?“ küsis Abdulla.

„Need siin on etioopia orjad, kes ehitavad kuninga hauda,“ lausus Ibigad.

Veidi kaugemal ta nägi väikese poisi, keda suur tugev mees järele lohistas. Poiss nuttis.

„Mis sa teed poisiga?“ küsis Ibigad.

„See on vaid karjapoiss Bambo. Poiss sõge oli magama jäänud, ja ilves murdis kümme kitse maha.“

„Lase ta lahti,“ ütles Ibigad.

„Ei,“ ütles mees, „nii rumal ma ei ole, et võtaksin süü enda selga. Juba ma tean, mis sest asjast tuleb.“

Nüüd poiss hakkas veel valjemini nutma. Nad ratsutasid edasi, kuid Abdulla kõrvus kõlasid veel kaua poisi kaebed ja nutt.

„Oi, minu maa,“ mõtles Abdulla, „armas ja õnnelik maa.“

Ja pöördudes Ibigadi poole hüüatas ta: „Miks sa töid mu siia?“

„Saad selle teada, kui jõuame pärale. Näe, säält pais-tabki juba linnavärv.“

Kui nad linna ratsutasid, tuli rahvast kõigist majadest neid vaatama, sest kuninga arsti kuulsus oli levinud kõikjale, ja kõik imestasid väga, nähes vaid noore poisi selle uhke hobuse seljas, kes oli arsti jaoks kaasa võetud. Käskjalg saadeti kohe lossi sõna viima, et otsitav on leitud ja et Ibigad on tulemas. Kui nad lossi jõudsid, ruttasid orjad neid vastu võtma, ja neile olid valmistatud häälõhnalised vannid, kuid kuningas oli kärsitu ja tahtis neid kohe vastu võtta.

Polnud midagi parata, pidi sisse astuma niisugusena nagu nad olid. Juba lävel heitis Ibigad silmili maha.

„Siin toob su ori sinu palge ette selle, keda oleme otsinud, oh kuningas. Meil on õnnestunud leida täitsa õnnelik inimene. Ta on noor, kuid tark mees ütles, olgu noor või vana.“

Ibigadi tervitus, uhke, särav saal — see kõik oli uus Abdullale. Seinä ääres istus tõsiseid ja vaikivaid mehi, jalad ristis. Nad näisid nii tähtsad ja pentsikud, et Abdulla, kes jälle oli hääs tujus, ei saanud end kuidagi pidada. Ta purskas valjusti naerma.

„Tooge ta siia,“ sõnas kuningas, kes istus paksult ja lihavalt oma purpursohval.

„Ma oskan isegi käia,“ ütles Abdulla, ja ta astus julgesti esile ning kummardas.

Ibigad järgis talle ja heitis kuninga jalge ette.

„Ja sina,“ lausus kuningas, „kas sa pole õppinud, et peab elama maa kombe järele.“

„Ma pole käinud kuski mujal kui kõrves,“ ütles Abdulla, „ja säääl pole kedagi tervitada. Aga kui sina, kuningas, tahad, et heituksin ninali, siis võin ju seda su rõõmuks teha.“ Ja tõmbaski Abdulla oma lühikese kuue seljast ning alasti, nagu ta oli, heitus põrandale maha, lamas säääl pilgu aega, hüp-

pas siis üles, lõi tulise hooga paar hundiratast ja kui oli tõusnud jalule, tõmbas jälle kuue selga.

Õukonna härrade tõsistel nägudel mängis nõrk naeratus, kuid kuningas näis olevat veelgi rangem³⁾.

„Sa oled toonud siia silmamoondaja, lapse, hullumeelse,“ lausus ta Ibigadile karmilt.

„See oli ainus täitsa õnnelik inimene, kelle võisin leida. Anna andeks oma sulasele,“ sõnas Ibigad.

„Ütle siis, mis asi teeb sind nii õnnelikuks,“ sõnas kuningas, vaadeldes Abdullat süngeil silmil.

Aga nüüd Abdulla süda paisus rõõmust, mõteldes omakste pääle kodus, ja ta lausus innukalt:

„Päike, elu, eesliga sõitmine, kõik hääd isandad, isa ja ema, linnud, see, et võin kõhu täis süüa, pikutada müüri ääres, mängida vilepilli — kõik maailmas teeb mind õnnelikuks, eriti veel, kui saan laulda —“

Ja ülevoolavas rõõmus hakkas Abdulla laulma oma kauneimat laulu. Ja kõik kuulasid kui nõiutud, sest Abdulla laul oli nagu ööbiku hõiskav helin.

„Kuule imet,“ lausus kuningas leppinuna, „Ibigad näib tõepoolest olevat leidnud täitsa õnneliku inimese, poisi, kes pole kunagi tunnud kurbust.“

„Ei, isand,“ hüüatas Abdulla, „beduiini-poiss ei valeta kunagi. Ma ei ole enam õnnelik. Jõudnud sinu kuningriiki, sain tunda valusat kurbust.“

„Mis sa lorised, lurjus!“ hüüdis kuningas. „Kas sa ei tea, et võin su tappa kui kärbse? Viige ära — —“ Kuningas taltsutas end. Siin oli küsimus ta tervisest, seepärast pidi alistuma.

Kuid kinga ahvardavad sõnad ärritasid Abdulla viihale.

„Sellest, mida ma tee ääres nägin, pean küll arvama, et võid mu tappa kui kärbse,“ sõnas ta uhkelt, „kuid tea, isand, et kõrves õpitakse ka surema. Allah on suur. Ta võib sinugi tappa.“

Need sõnad tuletasid kuningale meele, mispärast oli poiss lossis, ja esimest korda elus ta taltsutas oma viha.

„Seda ta võibki,“ sõnas ta, „ja mina olen lasknud su siia tuua seepärast, et olen haige. Anna mulle nõu, poiss, sest mulle on öeldud, et vaid õnnelik inimene võib seda teha.“

Abdulla vaatas ümber. Ta silmitses kõiki neid mehi, kes istusid saali seina ääres.

„Minu meelest nad näivad kõik haiged,“ sõnas ta. „Nad istuvad siin ummukses ja tõmbavad oma pikki piipe ja on

³⁾ range — karm, vali.

kollased näost. Ei, ei, välja tööle! Kui te näeksite, kuidas meil murtakse tööd teha, kaevetakse maad, ostetakse ja müüakse ja prahkeldatakse. Tubakasuits matab mu rinnad umbseks. Ei, tulge välja tööd tegema, siis saate terveks ja tugevaks!“

„Aga mis nõu sa mulle annaksid?“ küsis kuningas. „Sest sa saad aru, et ma ei või ometi minna maad kaevama.“

Abdulla oli pilgu aega vait. Karta ta ei osanud, kuigi ta hakkas aimama, et on sattunud lõvi lõugade vahele. Ja ta võttis nõuks kasutada seda hetke.

„Sulle annan nõu,“ lausus ta valjusti, „purustada nende meeste ahelad, kes su hauda ehitavad.“

Kuid nüüd puhkes kuninga viha. „Viige ta ära,“ hüüdis ta tõustes, „andke talle viiskümmend vitsahoopi ja visake veri-koerte ette.“

„Ma oskan ise siit minna, niisama nagu tulingi,“ sõnas ta orje eemale tõrjudes, kes tahtsid tast kinni haarata. Pää püsti, selg sirge ja uhke nagu väike kuningas, pöördus ta minnekule. Aga uksele jõudes vaatas ta veel korra tagasi. „Isand, jätta oma julmus, siis saad terveks!“ hüüdis ta kuningale, enne kui ukse eesriie ta järel kokku langes.

Eesõues lamas maas nõrk ja kahvatu poiss, kes oli karjas olles kaotanud kümme kitse ja kellest Abdulla oli mööda ratsutanud. Ta oli surnukahvatu ja vabises hirmust, sest teenrid tõid sinna parajasti köieotsa, millega teda pidi peksetama.

„Andke mulle enne,“ ütles Abdulla.

Ja nad kuulsid ta sõna. Ibigad seisis kõrval. Ehk oli tema käskinud peksjaid poisi pääle halastada, sest alguses ei olnud löögid Abdulla meelest kuigi koledad, kuid sedamööda, kuidas hoopide arv suurenes, läks ta ihu ikka hellemaks ja tal oli raske valuhüüdeid tagasi hoida. Aga siis mõtles ta, kuidas see teine poiss, kes paistis nii nõrgake, suudab sellise piina välja kannatada.

Kui viimaks viiekümmes hoop oli antud, ajas Abdulla end suure vaevaga maast ülles.

„Andke mulle pisut vett ja lubage mind pilguke aega puhata,“ sõnas ta.

Vaheajal olid teenrid kiskunud karjapoisi alasti, kes näis olevat hirmust poolsurnud.

„Pidage!“ hüüdis Abdulla. „Mitu hoopi ta peab saama?“

„Kakskümmend,“ sõnas Ibigad.

„Andke need mulle ja laske ta minna! Te näete, et ta on hirmust suuremas.“

Kas tundsid nad ebausklikku aukartust Abdulla vastu, või oli neil tõesti vaesest lapsest hale meel, igatahes lasksid nad

karjapoiisi joosta, ja Abdulla heitis maha, et hoobid vastu võtta.

Abdulla feidetakse koerte ette.

Kui Abdulla jälle tõusis jalule, oli ta väga väsinud. Päike oli parajasti looja minemas, ja lõunamaa äkiline pimedus laskus maha. Raske oli olnud ta karistus, kuid veelgi raskem saatus ootas teda, seda ta teadis. Ibigad süleles teda pisarsilmil, kuid ta ei julgenud panna kuninga käsu vastu. „Olen käskinud anda koertele palju süüa,“ sosistas ta, „esimese tunni võid olla täiesti kaitstud, kuid rohkem ma ei või su hääks midagi teha.“

Ainus, mis Ibigad julges teha, oli see, et andis poisile korvitäie leiba ja puuvilja, ja sellega varustatuna astus Abdulla keldri võlvkäiku, kus kuningas hoidis oma koeri. Orjad, kes ta kaasas olid, ei julgenud teda kõnetada, kuid nemadki panid puuvilja ta korvi. Koeratara asetses linna serval, et koerad ei häiriks kuningat oma kisaga, kuid juba kaugelt oli kuulda koerte ulgumist, ja kui üks avati ja suleti Abdulla järel, oli poiss pigemini surnud kui elus.

Ta toetus valuga ukse najale. Esiialgu ta ei näinud midagi, kuulis vaid hirmsat kisa ja larinat, mis tuli suure võlvkäigu nurgast. Ta mõistis, et loomad tülitsevad toidu pärast.

Kui ta silmad hämarusega harjusid — nõrk valgusekiir tungis laes olevast praost võlvialla — märkas ta, et koeri oli kolm. Nad hüppasid üksteisest üle, pöörlesid maas, rebisid ja räistasid suuri lihakantsakaid ja leivatükke, vihaselt haukudes ja larisedes. Kas ei oleks siin midagi, mille tahta võiks peituda? Abdulla ei julgenud liigahtada, et koerad ei märkaks teda, kuid ühes nurgas ta nägi tõepoolest mingi tündri-taolise asja. Kas ta julgeks siirduda sinna?

Kuulmatult hiilis ta mööda seinäärt, ja, painduv ning kärmas, oli ta peagi roninud tündrile, kuid üks koertest tormas vihaselt haukudes ta poole. Ta nägi punase keele ja vihased silmad poolhämaras, ja vaevalt teades, mis ta tegi, võttis ta midagi korvist ja viskas selle nii kaugele kui jaksas. Koer ruttas järele, ja nüüd algas uus kisklemine leiva pärast, mille Abdulla neile oli visanud.

Abdulla meelest möödus ilmatu hulk aega. Ta istus liigahtamata paigal, kuid ta liikmed valutasid, ta pää oli raske ja selg kipitas, nagu oleks teda põletatud. Viimaks oli toit nähtavasti lõpnud, sest koerad lakkasid kisklemast ja kõik kolm sööstis Abdulla poole. Nad oleksid tast peaaegu kinni saanud, ega olnud sest palju abi, et ta neile loopis apelsiine ja banaane. Kui pääsmise lootus oli sootuks kadunud, tuli

talle äkki meele ta vile. See oli kuue taskus. Ta võttis selle esile, kuid üks metsalistest oli tõstnud käpa tündri äärelle ja rebinud poisi jalast teise sandaali. Vabisedes liitis Abdulla ühte vile kolm osa ja tõstis selle huultele. Kas jääksid koerad mängu kuulama, kas suudaks ta mängida? Oigus, juba esimeste helide kajades tõmbas suur metsaline oma käpa tündri äärelt.

Selle äkilise kordamineku tõttu tuli Abdulla julgus jälle tagasi. Lugu loo järele kõlas sünge võlvi all, kus valitses nüüd peaaegu täieline pimedus. Lõbusaid, mänglevaid lugusid, millest uhkas⁴ rõõmu ja elu, kuna Abdulla ise ikka enam langes väsimuse ja tundetuse võimu alla. Kuid seevõrra oli ta võitnud, et koerad olid tõmbunud nurka üksteise lähedale ja vingusid vahetevahel haledasti.

Kas suudab ta mängida kogu öö? See tundus siiski võimatu, sest ta sõrmed jäid väsimusest kangeks ja pää käis ringi. Ja kuigi see tal õnnestuks, mis ta siis sellegagi võidaks? Kuningas laseks ta tappa milgi muul sama koledal viisil.

Kuid mis see oli, mis ta äkki kuulis kesk oma meeleheitlike mõtteid? Isesugust kopsimist müüris? Tasaseid lööke, ettevaatlikku kivide kangutamist ja pika ootuse järele sosistavaid hääli väljaspool. Samaaegu jahutas karastav tuuleõhk Abdulla kuumavat otsmikku. Ta hingas kirglikult seda lõhnavat õhku, mis andis talle uut jõudu mängimiseks. Lootuskiir oli tunginud ta juure.

⁴) u h k a s — hoovas.

Aga kust see tuli? Mis juhtus väljas?

Asjalugu oli nõnda. Lossiteenijad olid jutustanud rahvale, millise julgusega Abdulla oli käskinud kuningat lahti päästa etioopia orjade ahelad. Üks rääkis teisele selle haruldase loo. See jutt levis kui kulutuli, ja sama ruttu sai kõigile teatavaks, kui hää oli olnud Abdulla karjapoisile. Selle isa elumaja asetses palmimetsa lähedal, kuhu kuninga hauda ehitati, ja ta rääkis kohe kõik orjadele ära. Ühtlasi said nad kuulda ka Abdulla julmast saatusest, et ta oli heidetud veri-koerte ette. Järgnes nõu- ja arupidamine, ja kui karjapoisi isa kõneles, et vanglast kostab nõrka vilehäält ja et vang vististi alles elab, siis oli ka otsus tehtud.

„Ta kostis meie eest,“ ütles orjade juhataja, „me peame ta päästma.“ Ja kõik olid katsega päri. Muide⁵⁾, nad ei võinudki minna lahku, sest nad olid aheldatud üksteise külge nii päeval kui ööl. Südaöö vaikusel hiivisid nad oma laagrist ja ruttasid vangla juure oma kangide, labidate ja ahelatega.

Sellest tuli, et värsket õhku pääsis võlvialla ja august lasti köis alla Abdullale. Koerad olid vait, sest mäng ja rikkalik söök olid uinutanud nad magama. Paari silmapilguga oli Abdulla sidunud endale kõie ümber, lasknud enda üles vinnata, ronis august välja ja langes peaaegu minestunult maha. Ta ei saanud sõnagi suust, kuid kuulis, kuidas karjapoisi isa heitis mõne luu august sisse ja lausus: „Nad peavad arvama, et koerad ta ära on söönud,“ ja kuidas mehed niisama tasa ja ettevaatlikult augu jälle kinni müürisid. Siis tulid nad ta käsi pigistama, enne kui säält lahkusid. Kuid Abdulla tõusis püsti ja süleles kõiki kordamööda. Siis lahkusid mehed sõnatult, kaotades maast hoolikalt oma jäljed. Kõik sündis vaikselt ja kärmesti.

Abdulla vaatas mõttes meestele järele, kes olid pannud nii palju kaalule tema pärast, ja tõstes siis silmad taeva poole, sosistas ta: „Allah on suur.“

„Nüüd põgene kohe,“ ütles karjapoisi isa. „Ibigad saadab sulle nатуке teemoona.“ Ja ta riputas talle koti õla taha. „Näe, siin on ka hää ratsu sinu jaoks. Hääd teed, ja Allah kaitsku sind.“

Nagu arust ära ja vaevalt taibates, mis oli juhtunud, hüppas Abdulla hobuse selga, andis talle kerge hoobi ja tuiskas minema, hüüdes seljataha tänusõnu ja lahkumistervitusi. Mõne korra ta pöördus tagasi vaatama ja nägi orjade pika reakaduvat linnavärvasse. Valus tusk valdas ta meele. Need mehed, kes oma elu olid pannud kaalule, et osutada oma tänu-

⁵⁾ Muide — muuseas.

meelt, vaevalt teadsid, mis saatus neid ootas. Kuid see oli kindel: kui nende tegu avalikuks tuleks, karistatakse neid julmasti, vahest koguni surmaga.

Kuid puhkev hommik tõi neile hoopis teissuguse üllatuse; sest kuna Abdulla võitles koertega, viskles kuningas rahutult oma voodis.

„Õpi tundma iseennast, mis sinus on hääd ja paha, võida paha ja kasvata eneses hääd! Su tervis ripub sellest, et kuulad oma arsti sõna. Isand, jäta oma julmus,“ kõlas alaliselt ta kõrvus, kuna valu ta meelt rõhus endisest suurema jõuga.

Hommikul ta laskis Ibigadi kutsuda enda juure.

„Mine palmimetsa,“ sõnas ta, „ja päästa lahti etioopia orjade ahelad!“

Ja korraga hakkas ta süda rõõmust peksma ja kõik tundus ta meelest nii armas ja hääd. Mured olid ununud, ja ta tõusis uue jõuga voodist. Ta oli saanud tunda halastuse õnne.

Äkki tuli talle meele Abdulla.

„Too poiss siia!“ ütles ta Ibigadile.

„Oi, kuningas, sa käskisid heita ta verikoerte ette.“

„See oli eile. Kuid täna — —“

„Täna on ta vististi puruks kistud,“ sõnas Ibigad.

Siis kuningas kattis oma palged ja oli kurb Abdulla pärast.

„Targal oli õigus,“ lausus ta, „ainult halastus annab tervist ja õnne.“

Kõrve teedel.

Kui üksinda tundis end olevat Abdulla, kui hobune teda linnast ikka kaugemale kandis. Pimedus läks ikka läbitungimatumaks, kuid taevas vilkuvad tähed juhatasid talle teed, ja need sõbrad, kes olid juhtinud teda aina lapsepõlvest saadik, lohutasid veidi ta meelt. Ta katsus hobuse kaela ja märkas oma rõõmuks, et selle ümber oli seotud nõör. Sellega ta võis siis ratsu kinni siduda, kui selle seljast maha laskus. „Ei,“ mõtles Abdulla, „kaugemale ma pimedas enam ei ratsuta. Jääksin magama, kui veel edasi sõidaksin.“ Ja erksalt laskus ta hobuse seljast ja sidus ta puu külge. Siis ronis ta jälle ratsu selga, surus pää ta kaelale ja uinus.

Kas ta kaua oli maganud või ainult lühikese hetke, seda ta ei teadnud, kuid ärgates hakkas pisut koiduvalgust tegema, ja ta asus jälle teele. Ümbrus näis talle veidi tuttav, ja oma rõõmuks märkas ta, et hobune oli valinud õige suuna. See oli juba kaks korda käinud sedasama teed, siis küll juhitud Ibigadi vägevast käest. Kuid araabia tõu-hobused on tuntud oma terase vaistu poolest, seda Abdulla teadis, ja ta pidi usal-

dama end täiesti hobuse juhtida. Ta patsutas teda kaelale ja hüüdis nimepidi, sest ta oli kuulnud, et Ibigad oli kutsunud teda Demantoks. Hobune kikitaskõrva ja hirmahtas, ja nõnda vestlesid sõbrad omavahel kasvavas koiduvalguses. Maakoht oli harvalt asustatud. Mõni savimaja puutus silma tee ääres või liivakünkal, kuid polnud näha ainustki inimest. Vististi magati alles. Abdulla vilistas hobuse jooksma ja see traavis lustimeelel kergesti ja nobedasti. Nõnda möödus tund tunni järele, kuna kuumus tõusis ikka põletavamaks. Kuigi Abdulla oli väsinud ratsutamisest, ei usaldanud ta siiski peatuda, sest ta kartis, et kuningas ajab teda taga.

Viimaks ta otsustas siiski puhata. Ta leidis paiga, kus kasvas lopsakat rohtu, ja ta oli juba harjunud käima kõrves ning teadis, et sääal kohas oli ka vett. Ta astus hobuse seljast, sidus Demanto kinni ja läks siis otsima vett. Raske oli tungida läbi rohupadriku, kus surises kõiksugu putukaid. Külmi, ilgeid konni hüppas ta paljaste jalgade üle, kuid sellest oli tal hää meel, sest see tõendas, et allikas ei võinud olla kaugel. Ja üsna õige, sest pea ta kuuliski vee sulinat. Abdulla tuli tagasi hobuse juure, päästis ta lahti ja viis allikale. Demanto jõi ahnesti vett, ja Abdullat, kel polnud muud astjat kui oma pihud, karastas suuresti iga veepisar, mis ta suhu võttis. Siis ta hakkas uurima oma moonakoti sisu, kuna Demanto sõi rammusat rohtu. Ta leidis kotist paar maisileiba, mandariine⁶, tatileid ja viinamarja-kobaraid ning mõne lihaviilaka, mis olid mässitud lehtedesse. Siin oli ohtrasti rooga, kuid Abdulla sõi kokkuhoidlikult; ta oli tark ja mõtles ka tuleviku pääle.

Siis ta traavis jälle edasi, ja juba teise päeva õhtul Abdulla nägi enda ees kõrve otsatu liivamere. Kas ta julgeks minna keskele seda vaikust ja üksindust, kus varitsevad nii mitmed hädaohud? Tänapäev oli ta siiski näinud inimasulaid ja kohanud mõne rändaja, kuid sääal oleks ta täiesti üksi. Ta sai aru, et tee oleks palju lühem, kui ta sihiks otse läbi kõrve, selle asemel, et minna kõrve ääri mööda; ja päälegi oli Demanto seda teed juba varemini käinud, võib-olla tundis ta seda veel, kes teab, ehk olid sääal alles nende kolme hobuse jäljedki, sest ilm oli viimaseil päevil olnud vaikne.

Kuna Abdulla seda mõtles, ratsutas ta pikkamisi mööda kõrve serva, kuni saabus mõne roogmaja juure, mis asusid laiail palmide varjus. Ta kahtles, kas usaldaks otsida neist varju. Majadel polnudki ust, vaid auk, kust sisse poeti, just nagu temagi kodus. Kuna ta alles kõhkles, pugesi keegi naine majast välja. Ta silmitses imestades poissi, kes istus päevitunult ja erksalt hobuse seljas. Ta pidas teda vististi print-

⁶) isesugune sort apelsiine.

siks. Abdulla kõnetas teda, kuid naine ei näinud mõistvat ta juttu, sest ta raputas ainult peäd. See näis nii tore-naljakas, et Abdulla purskas naerma, ja siis nainegi naeratas talle.

Viimaks Abdulla suutis talle selgeks teha, et tal on janu. Naine näitas talle tee allikale ja andis talle veenõu.

Aga küll maitsis hää, kui sai juua tarbeks karastavat vett. Kuid siiski valdas uni nii hobuse kui mehegi. Abdulla tuli tagasi maja juure ja surudes pää vastu kätt suutis ta naisele selgeks teha, et ta tahtis magada. Naine osutas talle naeratades maja lähedal asuvat metsasalu, kuhu nüüd poiss hobusega oma sammud juhtis.

Ta oli seks küllalt tark, et sidus nõöri teise otsa käsivarre ümber, ja siis mõlemad sõbrad pugesis rohupadrikusse ja vaibusid unne. Uni kestis mitu tundi, ja see kõvendas ning julgustas reisimeest. Abdulla ärkas sellest, et Demanto teda nuuskis, kuid alguses ta ei saanud aru, kus ta oli. Ta oli näinud und isamajast ja eeslist, ja seepärast kogu ümbrus tundus ta meelest nii võõras. Kuid vähehaaval tuli mälestus tagasi. Hommikune aovalgus roosatas taeval ja pehme tuul kõigutas palmide latvu. Siis Abdulla tundis isesugust südamehärdust. Ta laotas oma kuue maha ja heitis sinna pääle põlvili. Palju ei olnud tal öelda, kuid ta palus Allahilt abi, ja tõustes ta tundis uut julgust ja jõudu. Demanto oli hakanud rohtu sööma, ja see tõi Abdulla mõttele, et ta pidi oma seltsilise eest hoolitsema. Ta koguski suure hunniku heina ja sidus kuue selle ümber. „See on sinu jaoks, Demanto,“ sõnas ta, „me kaks kuulume nüüd ühte.“ Ja Demanto hirnus ja näis rahul olevat poisi hoolitsemisega.

Allikal nad jõid jälle vett ja Abdulla sõi ühe maisikaku. Kui ta majast mööda läks, mille elanikud alles magasid, pani ta savikruusi ukse kõrvale maha, astus siis Demanto selga ja pani ratsutama mööda suurt kõrbe. Ta ei tunnud enam üksindust; selge hommik, tuul, mis ta palgeid jahutas, Demanto kiire kihutamine, rõõm algavast päevast — see kõik täitis teda üleva⁷ rõõmuga. Pääle selle ta teadis, et metsalised asusid päeval oma koopais, nii et polnud neidki vaja karta. Jah, ta meel oli rõõmus, sest ta oli koduteel, kuigi ääretu liivameri levis ta ees nii kaugele kui silm kandis. Tema ja taevaranna vahel oli suur tühjus. Kuid oma rõõmuks märkas ta, et Demanto ei kahelnud silmapilkugi reisi-suunas. Abdulla ratsutas ikka ühe hooga edasi, kuni keskpäeva päike hakkas ta paljast selga põletama. Viimaks ta peatas hobuse. Ta hüppas maha, ja siis nad võtsid lõunat. Abdulla andis Demantole rammusat rohtu ja ise ta sõi natuke leiba ja paar mandariini

⁷) ülev — kõrge, suursugune.

janukustutuseks. Et Abdulla kartis ööd, võttis ta nõuks nüüd puhata, ja sõbrad magasid paar tundi kõrvuti. Kui Abdulla ärkas, silmas ta taevarannal tumeda joone, mis liikus laine kombel edasi. Ta mõistis, et see on karavan, kuid see oli mitme penikoorma kaugusel. Siiski need inimeste ja loomade varjud julgustasid ta meelt.

Ratsasõit kestis endise hooga, kuni õhtu äkki pimenes. Nad heitsid nüüd söömata magama, sest järeloleva toidu pidi hoidma järgmiseks päevaks.

Südaöö aegu Abdulla kuulis äkki saakalite ja hüäänide ulgumist, ja ta süda lakkas hirmust peaaegu tuksumast. Kui ta hakkaks vilet mängima, kas kutsuks see metsalised ligi või hoiaksid selle helid neid eemal? Ta kuulas hinge tõmbamata ja märkas, et nad ikka lähenesid. Nüüd polnud enam teist valikut. Ta hakkas mängima. Öö vaikuses kõlasid vilehääled ja üksildase poisi rinnast tõusis valuhüüe taeva poole: „Allah, oi Allah, aita!“

Ja tema, kes kuuleb kaarnategi hüüde, kuulis selle palve, mis tõusis poisi ahastavast rinnast. Samuti kui koerad vangikambris olid kartnud vilemängu, nõnda ka metsalised. Ulgu mine lakkas, ja kõik jäi vaikseks. Kohutavad metsalised olid tõmbunud kaugemale.

Abdulla südant täitis suur tänutunne, öö kaunidus võlus ta meeli. Otse põhjas helkis Põhjanael. Selle kohal säras Suur vanker, ja poisi päakohal kumas kuu.

Sinna, kus helkis Põhjanael, ainult veidi lääne poole, läks ta tee. Sääl oli kodu, vaene ja vilets kodu, kuid siiski talle armas.

Hommiiku valgenedes mindi jälle teele. Heinad olid nüüd otsas, nii et Abdulla võis jälle kuue selga tõmmata, mis oli suureks abiks päikese põletavate kiirte vastu. Moonakotis oli järel veel vaid kaks banaani ja väike maisikakuke, pidi siis katsuma vähemalt ühe ööpäeva olla söömata, arvas Abdulla.

Kuid keskpäeva aegu peatus äkki Demanto ja hakkas nortsuma. Poiss vaatas ümber. Polnud näha ühtki elajat, miks siis Demanto kartis hädaohtu, miks ta vabises nii iseäraselt? Kas oli ta haige?

Korraga õhk tundus nii kummaliselt põletav. Mis see oli säääl lõunakaarel? Taevarannal paistis nagu mingi tume joon. Õhus oli nagu isesugune rahutus, ja kohe Abdulla viskus maha hobuse seljast. Ah, nüüd ta mõistis, see oli ju hirmus kõrvetuul — samuum. Nüüd alles Abdulla kohkus tõsiselt, kuid nõukas nagu ta oli, sundis ta Demanto pikali laskuma, selg vastu tuult. Hobune nortsus ja oli rahutu, kuid Abdulla heitis ta kõrvale maha ja mässis oma ja hobuse pää kuue sisse.

Tasa kõneles ta hobusele ja katsus teda rahustada. „Kui peame surema, siis sureme, kuid Allah on suur. Tema käsi ei sure, tema käsi varjab meid. Allah elab.“

Oma sõnust julgustatud, kuulis Abdulla, kuidas nende ümber hakkas kohisema ja möllama. Ta pani mõlemad käed Demanto silmile ja surus ka oma silmad krampplikult kinni, ja siis läks lendav liivapilv neist kohinal üle. Abdulla oli nagu minestuses, ei tea kui kaua. Ta suutis ainult suure vaevaga hingata, ja liiv, mis nende pääle hangeks tuiskas, rõhus neid ikka raskemini. Kuid viimaks lakkas kohin, ja kogu jõudu pingutades püüdsid Abdulla ja Demanto endid üles ajada. Mõne ebaõnnestunud katse järele said nad viimaks liivahange endi päält raputada. Demanto puristas liiva suust ja sõormeist, ja kurgu puhastamiseks sõi kumbki banaani.

Ainult käies võisid nad nüüd pehmes liivas edasi liikuda. Mõne tunni pärast pimedus peitis maa, sest sünged pilved kat sid kuu ja tähtede valguse. Siis Abdulla hakkas tundma suurt nälga ja väsimust; kui hobune oleks olnud viletsam ja pois sil vähem julgust, siis poleks nad kunagi pääsnud nii kaugele; kuid hobune oli haruldaselt hää, ja poiss julge ja kannatlik, ja nüüd alles, kui häda hakkas täie jõuga rõhuma, oli Abdulla viimne lootus kadumas. Mõte, et tal ei maksnud vaeva enam edasi pingutada, hakkas teda oma võimu alla kiskuma, ja ta mõtles juba maha heituda ega millestki enam hoolida. Kuid säääl hirnatas Demanto, ja kui Abdulla nägi, kui kannatlikult hobune kõndis sügavas liivas, otsustas ta katsuda viimast abinõu. Ta tundis, et ta janust, näljast ja pingutusist ei suutnud enam püsti seista, kuid ehk ei olnud Demanto jõud veel lõpu korral?

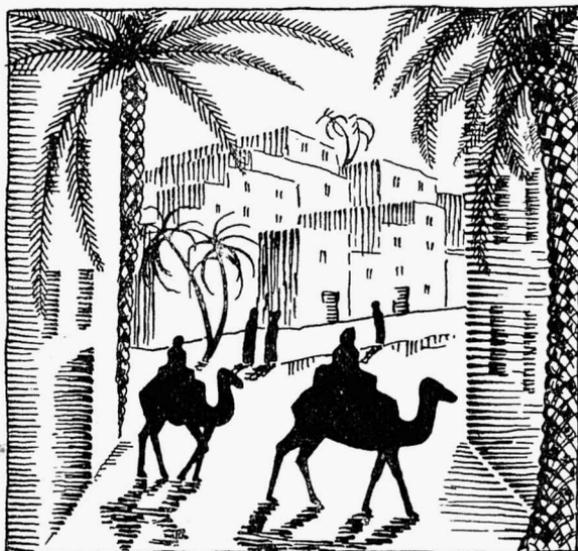
„Jah, Demanto,“ sõnas Abdulla nõrga häälega, „sina oled mu ainus pääsmine; sinu hooleks ma usaldan enda.“ Ta tõusis hobuse seljas püsti, päästis nõõri selle kaelast ja sidus ta ümber, pünus hobuse lakast oma käte ümber silmused, las kis pää ta kõrva ligi, muisutas talle suud ja hüüatades: „Suur Allah, juhata meid koju!“ vaibus ta poolminestusse.

Kuid Demanto märkas pilgu aja pärast, et maa muutus kindlamaks. Tuul oli läinud nähtavasti enam ida sihis. Demanto pääsis nüüd kiiremini edasi ega kaotanud julgust. Hoolimata pimedusest jatkas ta teed. Vähehaaval Abdulla mines tus muutus sügavaks uneks, ja kui hobune peatus, siis ärkas Abdulla. Päike torkas talle otse silmi, ja midagi pehmet ja lõhnavat löi talle vastu nägu.

Olis see uni? Ta pääkohal hõljusid palmid, ta all oli nurm lopsaka rohuga, ringi oli lõhnavaid akaatsiaid, mis oks tega ta põski paitasid, ja kaugemal enda ees ta nägi minaretti, obeliske ja torne tõusvat taeva poole. Jah, säääl kaugel oli

uhke linn, see ei olnud Luksor, see oli midagi muud, ja Abdulla hüüatas äkki vaimustatult: „Vististi on see Kairo, kuninga linn — me oleme pääsnud!“

Nälga polnud enam tunda, väsimus oli ununud või oli selle võitnud kosutav uni. Jällegi Abdulla laotas maha oma kuue ja põlvitas sellele. Ta süda oli ääreni täidetud. Sõnu ei olnud, kuid ta hinge sõnatu tänu ohvrisuits tõusis siiski taevasse.

Üles tõustes tundis ta, et väike maisileib oli veel järel ta kuue põuetaskus, ja rõõmsal meelel sõi ta selle. Demanto sõi rohtu ta kõrval. Kuid siis Abdulla tõusis jälle oma ratsu selga. Määrdinud ja katkenud, ühes jalas sandaal, teine jalg paljas, kuid uhke nagu kuningas, ratsutas ta linna väravast sisse.

Egiptuse päälinnas.

Ärid olid juba avatud, ja liikumine läks ikka elavamaks. Abdulla peatas hobuse. Ta nägi eemal veekandja, kel oli nahklähker seljas, ja juba silmates seda tundis, kuidas neelud hakkasid käima, kuidas keel oli veel kuivem ning janu põletavam. Kui mees tuli lähemale, hüüdis talle Abdulla: „Jumala pärast, anna mulle piisake vett!“ Kuid veekandja ei teinud kuulmagi, vaid astus edasi. Aga üks naine, kes seda oli näinud,

tuli lähemale ja patsutas hobust kaelale. „Sääl põiktänava ääres on kaev,“ sõnas ta lahkesti, „sääl võite mõlemad oma janu kustutada.“

Seda polnud tarvis talle kaht korda öelda. Ta läks kohe juhatatud suunas ja oli peagi suure marmorastja juures, mis oli täis kirgast⁸ vett. Sääl oli kruuse inimeste jaoks ja lüpsikuid hobuste jootmiseks. Oi, kui hää maitsis nüüd vesi! Veel kunagi ennem polnud Abdulla seda tunnud, kui suureks õnnistuseks võis olla vesi.

Siin Abdulla pesi näo puhtaks, mis oli nii määrdinud ja tolmune, et teda keegi poleks ära tunnud. Ta heitis kuue seljast, kastis tühja koti vette ja hõõrus sellega kogu keha puhtaks. Siis tuli Demanto kord. Abdulla pesi temagi üle, nii et ta karv hiilgas kui kuld. Nagu uue inimesena tõusis Abdulla hobuse selga ja ratsutas linna päätänavale. Milline inimeste voogamine, milline elu ja häältesegu! See oli hoopis midagi muud kui kõrve üksinduses ja vaikus. Abdulla oli harjunud inimliikumisega oma kodulinnas Luksoris, kuid see polnud midagi sellega võrreldes. Kaamelid raskete koormatega ja pääd püsti tunglesid eesliajajate ja kandetoolide vahel. Kauplejad oma kaubakastidega, puuviljamüüjad, veekandjad — kõik kisendasid ja mörgasid, tõuklesid ja tunglesid kitsal tänaval, mille kummalgi pool ääres asusid kaubaputkad. Kui Abdulla nägi seda toiduküllust kaupluse laual, hakkas nälga jälle soolikais korisema. Aga kuidas ta võis saada süüa ilma rahata?

Kuid ta oli nõukas ja ettevõtlik poiss ning leidis peagi nõu. Jõudes platsile, kus inimesed edasi-tagasi saalisid, tõusis ta äkki hobuse seljas püsti: „Siin on Beda laulik!“ hõikas ta. Rahvas jäi seisatama, pilt oli iseäralik: päivitunud, pool-alasti poiss hobuse seljas. Kui Abdulla nüüd alustas laulu, kogunes ikka rohkem inimesi ta ümber. Ta laulis kõrveteekonnast, näljast ja janust, üksindusest ja kõrvetuulest; ta laulis venival, kurval toonil näljast — näljast, nii et naised purskasid nutma, ja kui ta hobuse seljast maha hüppas ja, punane kübar käes, ringi käis, sadas sinna ohtrasti raha.

Üks paša, kes kuulus kuninga lähema saatkonna hulka, laskis peatada oma kandetooli ja jäi laulu kuulama; ja kui Abdulla oli oma rahad kokku kogunud, viipas paša ta enda juure.

„Kellelt oled sa saanud oma hääle?“ küsis ta, olles ilusast laulust suures imestuses.

Oma menust⁹ vaimustatud oli Abdulla meel jälle julge ja rõõmus. Ta naeris heledasti ja sõnas:

⁸) säravselge

⁹) menu — hää edu

„Kellelt oled sa saanud oma silmad ja keele, kõrge isand? Vististi säälsamast, kust minagi olen saanud oma hääle, sest keegi pole mind õpetanud.“

„Sul on õigus,“ lausus vanamees, „laul on taeva anne.“

Nende sõnadega heitis ta raha Abdulla kübarasse.

„Mulle tundus, nagu oleksin kuulnud ema hääle,“ sõnas ta, „osta nüüd endale uus kuub.“

Abdulla tegi maani kummarduse ja hoolimata oma väsimusest lõi ta paša auks õhus ilusa kukerpalli, nii et kogu inimhulk purskas naerma.

Pää alles kihamas sest vägitööst, jatkas Abdulla Demantoga oma käiku mööda tänavat, ja uudishimulik ja hämmastunud inimhulk tegi talle ruumi, kuhu ta iganes ilmus.

Sääl põiktänavas nurgas oli toidukauplus. Väike puupink oli kinnitatud seinale, ja Abdulla tellis endale kohe küpsetatud kastaneid, keedetud ube ja leiba. Oodates oma einet, jäi ta mõtlema. Kui võõras tundus siin kõik! Kogu see inimeste voogamine, kauplejate hüüded, kõikisugu loomad, kõrvupuretav kisa! See kõik tüütas ja väsitas teda väga.

Kõrb oli talle midagi õpetanud. Ta oli hakanud lugu pidama vaikusest ja mõtlemisest. Ei, eesliajajaks ta küll enam ei tahtnud jääda ega joosta, kepp käes, kisades mööda teid ja tänavaid. Süües ube ja kastaneid, hakkasid isesugused mõtted liikuma ta ajudes. Põldu tahtis ta harida, kasu tuua oma maale, oma hõimule tahtis ta au teha — hõimule, keda süüdistati vales ja varguses, beduiinide kehvale hõimule, selle hääks tahtis ta midagi teha, sellele tahtis ta õpetada sõna ja teoga, et ka ausa ja tubli inimesena võis maailmas edasi saada!

Istudes siin ja nautides¹⁰ sööki, nagu ainult näljane võib nautida, peatus äkki ratsanik ta juures.

„Küll on sul tore hobune käsivarde seotud,“ sõnas ta.

„Seda küll — ja tark ning sõnakuulelik on ta ka,“ kiitis Abdulla.

„Inimestel ja loomadel on ikka parem sõna kuulda,“ sõnas ratsanik, „kui nad piitsa kardavad.“

„See oleneb sellest, millest on küsimus,“ kostis Abdulla. „Teinekord võib olla parem piitsa ka mitte karta. Sest saab mu eeslgi aru, seistes vee ääres.“

„Sa oled väike mõttetark, niipalju kui märkan,“ sõnas ratsanik. „Aga kas sa ei tahaks müüa oma hobust, kui see tõesti on sinu oma?“

„Ei taha,“ kostis Abdulla.

„Sa näid vajavat raha. Kui hästi maksan, ehk siis annan viimaks järele ka.“

¹⁰) nautima — maitsma, millestki lõbu tundma

Abdullale tõusis veri palgesse. „Palju raha,“ mõtles ta, „on suur tükk maad,“ ja kaks tahet hakkasid võitlema ta südamas.

Kuid sääl hirnus Demanto ja õiendas koonu, et saada rohkem leiba. Kiusatus oli võidetud.

„Ei,“ ütles Abdulla, „ma ei või müüa Demantot, ega ta ha ka, kuigi võiksin. Küllalt sest jutust.“

„Sa oled terane poiss,“ ütles ratsanik ja sõitis muiates minema, jättes Abdulla oma mõtetega.

Mis ta nüüd kõige esiteks peaks tegema? Aga kui õige ostaks kuue? Seda oli ju väga mõnus mõtelda ja tehtud on see ka üsna pea; riidekauplusi oli ta näinud paljugi tänava veerel, kust ta mööda oli ratsutanud. Aga siis? Kas sõidaks kohe Luksori tagasi ja algaks jälle endist elu? Ei, ei — maatüki — kuidas ta selle saaks? Ta tahtis kohe algust teha, üsna kohe — sääl kodu lähedal, kus asusid isa ja ema ja õeksed.

Ja istudes siin üksi kesk inimeste tunglemist, kellest ta ühtki hinge ei tunnud, tõusid ta kavatsused väga kõrgele. „Mina palun kuningalt maad,“ mõtles ta, „tervelt pool Egiptuse maast kuulub temale, mis see talle tähendaks, kui ta sellest ühe väikese tükikese ära annaks. Jah, aga kuidas ma pääsen ta jutule ja ta lossi? Ja kas julgen üldse astuda nii vägeva mehe ette? — Aga mis siis,“ arutas Abdulla edasi, „olin üsna hiljuti kuninga juures, ja ega üks kuningas teiest kardetavam ole. Tõsi küll, ta heitis mind verikoerte ette, kuid ses mängus ma kaotasin vaid teise sandaali ja sain väikese kriimustuse nahale; noh, aga egas see kuningas ometi nii julm ole. Aga kuidas ma temaga kokku saaksin? Kui kirjutaksin talle ja ütleksin, et mul on väga tähtis asi ja palun tema jutule? Aga ma ei oska ju kirjutada. Kuid Luksoris oli niisugune pood, kus mees aitas teistele kirju kirjutada — maksu eest, muidugi.“

Abdulla lõi lustilikult oma tasku pihta, kus rahad kõlisesid. „Oh, mina võin rohkemgi hankida, kui lähen teise linna otsa laulma. Hurraa!“ hüüdis ta äkki päris valjusti, sest nüüd oli kõik selgunud — ta enda meelest nii erilisel kombel, ja ta pidi ometi selle rõõmu kuidagi rinnast vallandama.

Kõigepäält siis Abdulla asus oma raha lugema. Aga kuidas ta imestas, kui leidis, et paša antud raha, mille ta oli pidanud piastriks, oli tsekiin.¹¹ Nüüd oli ta ju rikas, nüüd ta võis osta endale kuue, sandaalid ja kübara, ja uhkelt astus Abdulla riidekauplusse, vaatas riideid ja valis endale, mis tal-

¹¹) umbes 2½ Ekr.

le kõige rohkem meeldis. Nagu kõik lõunamaa lapsed, pidas ta lugu kirevaist värvidest, ja kui ta jälle astus tänavale, oli tal pääs sinine kübar, seljas punane kuub, roheline vöö ja pruunid sandaalid, kõik muu pääle sandaalide lihtsast puuvillariidest, kuid kõik hästi eredavärviline. Ta oli haruldaselt ilus poiss, parimat araabia tõugu.

Hobuse oli Abdulla sidunud kinni söögipoe taha ja nüüd küsis ta kirjajututaja järele. „Kas tahad mulle kirjutada ühe kirja?“ küsis Abdulla. „Miks mitte, kui sul aga raha on,“ kostis vanake. Peagi olid nad hinnas kokku leppinud. Kirjutaja säädis prillid ninale ja võttis sule.

„Noh, kellele sa tahtsid kirjutada?“

„Kuningale.“

Kuid nüüd pidi kirjutaja sule põrandale pillama, nii väga ehmatas ta. „Ei noorel poisil sünni kirjutada Egiptuse kõrgeimale mehele,“ sõnas ta.

„Oi, kõrge härra,“ lausus Abdulla, „saagu su keel aastate kestes targemaks. Kas Allah pole loonud meid kõiki?“

„Seda küll,“ kostis kirjutaja, „kuid kiri kuningale on palju kallim.“

„Kas pole sulg ja pergament samad, mis enimgi,“ lausus Abdulla, „ja see, mis sa kirjutad, tuleb minu pääst.“

„No olgu siis,“ ütles mees naerdes, „ega sina ennast naljalt lase eksitada.“

„Olen ratsutanud üksi läbi kõrve,“ lausus Abdulla tõsiselt, „ja kõrves asuvad mõtted.“

„Noh, lase siis kuulda oma mõtteid,“ sõnas mees ja haaras uuesti sule. Abdulla dikteeris:

„Kõrge ja hää Egiptuse kuningas, Allah andku sulle pikka iga ja tehku su valitsemine õnnelikuks!

Mina olen Beda laulik, vaid väike liivaterake sinu ees. Kasvagu lilli su teedel. Palun saada su jutule, sest mul oleks sulle palve. Allah pehmendagu su südant, et su väravad mulle avaneksid. Mina võin laulda ja sind mänguga magama uinutada, kui soovid. Isal on mõnikord raske saada und, sest tal on nii palju muresid, ja eks ole sinulgi muresid kogu Egiptuse maa eest. Olen mänginud isegi vihastele koortele. Jää terveks.

Abdulla,
Beda laulik.“

„Hoia end, et sa ei satu lõukoera-puuri mängima nende viimaste sõnade eest,“ ütles kirjutaja, sulgedes kirja pitsatiga.

„Võiksime kirjutada selle uuesti,“ arvas Abdulla.

„Jah, kui sul raha on, millega võid maksa.“

„Sina viisid mu viimase raha. Kuid Allah üksi on elu isand,“ sõnas Abdulla ja võttis kirja.

Ta tuli tagasi Demanto juure ja siis ratsutas ta julgesti kuninga lossi.

Beda laulik ja Egiptuse kuningas.

Hädavaevalt lasti ta esimese eelõue väravast sisse. Kui mitte Abdulla oma uutest riietest ja uhke hobuse seljas poleks paistnud nii imetore, siis poleks ta kunagi sisse pääsnud. Aga nüüd üks vahtidest, must nuubialane, kes seisis väraval, võttis kirja ja õiendas kõrgemale teenrile, ja nii rändas kiri käest kätte, kuni jõudis siseruumidesse. Sääli oli parajasti kuningas oma lähemate abilistega lõpetanud nõupidamise, mis puutus maa hüvanguisse. Oli kõneldud abiandmisest näljahädas kannatavale maakonnale, oli peetud nõu, mis abinõusid peaks tarvitama, et rahvas hakkaks hoolsamini maad harima, sest ikaldus ähvardas riiki.

Nõnda siis kiri, nagu öeldud, käis mitmest käest läbi enne kui viimaks jõudis sekretäri kätte, kes istus kuninga lau lähedal.

„Mis see on?“ küsis kuningas, „uusi viletsusi ja häda-kaebusi. Loe ette!“

Sekretär luges tasa mõne rea.

„Noh,“ ütles kuningas, „lase kuulda! See ei näi pikk olevat.“

Ja siis sekretär hakkas lugema. Ta luges pikka ja tähelepanelikult, kuni jõudis sõnadeni: üks ole sinulgi muresid kogu Egiptuse maa eest — siin ta äkki peatus.

„Jah, seda arvan minagi, ja eriti veel tänavu,“ sõnas kuningas. „Kuid mis inimene see on, kes nimetab end Beda laulikuks — on mulle täitsa tundmata suurus — aga miks sa ei jatka?“

„Ei tea, kas — — —“ kogeles sekretär.

„Kas julged midagi salata Egiptuse valitseja eest,“ lausus kuningas kulme kortsutades, „loe jalamaid!“

Ja sekretär luges valju häälega: „Olen mänginud isegi vihastele koertele.“

Mõned lähedal olijaist kahvatasid, teistel oli raske naeru pidada. Võib-olla märkas seda kuningas, sest ta vihastas ja hüüdis kohutaval häälel:

„Allkiri?“

„Abdulla, Beda laulik.“

„Tooge ta siia,“ hüüdis kuningas. „Prohveti habeme nimel, ta saab veel oma vihaste koerte eest.“

Kuid sest ähvardusest Abdulla ei teadnud midagi, kui ta ratsutas uhke ratsu seljas lossi poole läbi oliivipuiestikkude ja viljapuuaedade, kus mandli- ja apelsinipuud õitsesid. Arvurikas teenijaskond, kes pidas teda kuninga erilise lahkuse osaliseks, sest et ta sisse lasti, kummardas teda alandlikult, kui ta mööda ratsutas, ja Abdulla noogutas neile pääd ja naeratas armsasti, ja saabus siis lossi, õnnelik ja rõõmus kui prints. Üks teener võttis Demanto oma hoole alla, ja teine saatis Abdulla läbi säravate tubade saali, kus kuningas ja ta nõunikud koos istusid.

Teener viis Abdulla kuninga ette, ja see pöördus lähemalastuja poole ning hüüdis: „Aga see on ju vaid poisike. Ta on vist küll arust ära.“

Kuid Abdulla heitus maha kuninga jalge ette. Egiptuse valitseja äratas temas kartust ja lugupidamist ühtlasi.

„O, suur valitseja,“ sõnas ta alandlikult, „anna andeks, et tulen su juure, kuid kelle poole peaksin pöörduma? Allah annab, kuid sina jagad välja ta heldust, ja mul oleks esitada sulle palve.“

„Ja sa julged tulla minu juure pärast seda, mis mulle kirjutasid, ja julged mulle valetada?“ hüüdis kuningas.

Nüüd Abdulla tõusis püsti. „Beduiini poiss ei valeta,“ sõnas ta kindlal häälel ja pani käe südamele.

„Ons veel suuremaid valetajaid ja vargaid olemas kui sinu hõimlased?“ lausus kuningas.

Abdullal tõusis veri näkku ja ta löi häbiga silmad maha. „Just sellepärast,“ sõnas ta tasa, „Abdulla ei valeta ega varasta.“

„Aga ära arva ühtigi, et siit ilma karistamata pääsed. Vanglasse lähed sa siit; säääl sa ei saa näha päikest ega kuud, kuni oled õppinud, milline ussike sa oled ja mis see tähendab, kui kuningat häbistatakse.“

„Mul pole kunagi mõttes olnud sind häbistada,“ hüüdis Abdulla, „ole armuline, mina ratsutan koju isa ja ema juure Luksoris. Armu, armu, kuningas! Ma ei mõelnud midagi paha. See on tõsi, et mu vile päästis mind verikoerte küüsis.“

Säääl juhtus ta silm libisema mehe pääle, kes istus kuningale kõige lähemal. Ta tundis ta kohe ära ja heitus nüüd põlvili ta ette. „Päästa mind,“ hüüdis ta, „sina, kes ütlesid kuulvat ema hääle. Palu minu eest, oi kõrge paša, palu minu eest.“

„Kas tohin paluda sult armuotust, oh kuningas,“ lausus paša. „Lase poiss laulda, enne kui heidad ta vanglasse.“

Kuningas pööris pääd ja vaatas üles rõdule, kus istusid õuedaamid. Sääält kuuldus tasast paluvat häält, üks nende hulgast lehvitas valget rätikut.

„Sinu pärast, paša,“ sõnas kuningas. Ja Abdullale hüüdis ta vihaselt: „Laula siis!“

Abdullal polnud kerge laulda, ta süda peksis nii ägedasti ja ta huuled vabisesid. Sõnad, mida laul pidi tõlgitsema, ei tahtnud kuidagi esile tulla. Ta võttis taskust vile ja liitis selle eriosad kokku, et jõuaks veidi toibuda. Kuid vaevalt oli ta puhunud esimesed helid, kui ta juba unustas kogu ümbruse ja nägi end hiivivat mööda koeratalli seina äärt, nägi metsalised ja nende verised suud ja põlevad silmad. Vaikisid vile heledad hääled, käsivars, mis vilet hoidis, vaibus alla ja ta hakkas laulma. Ta nägi kogu oma põgenemise nagu ilmutuses, ja sõnad ja viisid sündisid iseenesest ta huulil. Ta laulis öö vaikusest ja tähtede särast, koidu punetusest ja lindude laulust, kelle imelikku vidistust ta matkis¹²⁾, ta laulis kõrve-teenkonnast ja kohisevast tuulest, vaikusest ja üksindusest, janust ja näljast ja Demantost. Helid tõusid ja vajusid, lindude lirin täitis õhku, ta enam ei kartnud ega hābenenud, hiilgaval kombel tegi ta au oma nimele: „Beda laulik“.

Saalis oli täieline vaikus, kõik istusid kui nõiutud, ja kui Abdulla lõpetas, siis ei öelnud keegi sõnakest.

Viimaks kõlas kuninga hāäl.

„Mis sa tahtsid mult paluda?“ küsis ta.

„Mul oli mõte paluda sult natukest maad mu isa savimaja lähedusest. Niiluse kaldal on liivaküngas, mida keegi ei hari. Tahaksin katsuda sinna midagi istutada. Võiksin maksa sulle selle eest renti, kui maa hakkab vilja kandma. Oi, hārra kuningas, sina oled Egiptuse isa. Kuule mu palve.“

„Kes see Demanto on?“

„See on hobune, kelle Ibigad mulle andis.“ Ja Abdulla hakkas jutustama oma elamusi.

„See kõlab ju nagu hommikumaa muinasjutt,“ lausus kuningas, „kas oled palju sinna enda poolt juure pannud?“

„Beduiini-poiss ei valeta kunagi.“

„Seda saame kohe näha. Kus sul see imehobune on?“

Abdulla tippis kergesti akna juure.

„Demanto!“ hüüdis ta, ja kohe kuuldus rõõmsat hirnnumist.

Kuningas oli jälle hāas tujus.

„Eks vaatame siis seda imeasja,“ sõnas ta tõustes ja akna juure astudes. Väljas akna all seisis teener, kes Demantot kinni hoidis. Päike valgustas ta kullana hiilgavat karva, ja pāād hoidis ta pūsti ning teise esijalaga ta kaapis maad, vilgutades ühtlasi kõrvu.

¹²⁾ järele aimas.

Kuningas pöördus oma ülema tallmeistri poole. „See on toredaim hobune, keda kunagi olen näinud,“ sõnas ta, ja siis küsis ta Abdullalt: „Kui tahad ära müüa selle hobuse, siis saad rikkaks.“

Abdulla heitis jälle maha kuninga jalge ette. „Oi kuningas, ära nuhtle oma sulast. Ma ei tea, kas sain hobuse kingiks või laenuks. Pean katsuma ta tagasi saata. Armastan Demantot, kuid pean tast lahkuma.“ Nende sõnade juures tõusid Abdullale suured pisarad silmi.

Sellest kuningas sai aru. Sest ta ei armastanud midagi nii suuresti kui hobuseid ja taltsutatud lõukoeri.

„Kuhu sa nüüd mõtled?“ küsis ta.

„Lähen Luksori oma vanemate ja õeste juure. Nad asuvad linnast väljas.“

„Ja kuidas arvad sa võivat harida oma liivaküngast?“

„Teen tööd, auline kuningas, teen tööd ja kaevan maad ööd ja päevad. Mina ja mu eesel. Kord tahtsin kaevu kaevada. Kaevasin õige sügavale, ja viimaks nägin, et säääl oli savi. Selle tahan nüüd välja kaevada, et võiksin istutada puid...“

Kuningas pöördus lähedalolijate poole. „Selliseid maaharijaid me siin maal just vajame,“ sõnas ta. Ja sekretärile ütles ta: „Kirjuta minu maavalitsejale Luksoris, et ta mõeldaks poisile tüki maad ja et ta seda mitte väga kitsilt ei mõeldaks.“

Nüüd daamid hakkasid rõdul käsi plaksutama ja hüüdsid: „Kaua elagu kuningas!“

Kuid see pöördus Abdulla poole.

„Allah aidaku sind, et teeksid hoolega tööd, sest nüüd saad endale tüki maad. Ja kui oled sinna kraavid sisse kaevanud ja maa üles harinud, siis kirjuta mulle ja ma saadan sulle kõik puud, mis tarvis. Aga hoiä, et sa jälle ei kirjutaks nõnda nagu seekord, muidu satud vanglasse, ja siis ehk ei pääsegi enam sääält välja.“

Abdulla vaatas rõõmust keeletuna talle otsa. Siis hüüdis: „Oi, sina Egiptuse päike, mina saan maad ja puid? Ons see võimalik, ons see tõsi?“

Kuningas naeratas. Harva nägi ta nii otsekohest rõõmu.

Lähenedes Abdullale surus ta käe vastu rinda ja sõnas: „Kuningas kõneleb alati tõtt. Nii, ja nüüd — ela hästi.“ Sest Abdulla oli heitnud maha ja tahtis ta jalgu suudelda.

Õnnelikult ja rõõmsalt sõitis Abdulla kodu poole. Teel ta ilutses ja laulis südame põhjast.

Küll imetlesid vanemad, kui ta nii peenesti rietatult ja hobuse seljas sõites koju jõudis.

Kuid ta oma rõõm Demanto üle ei olnud pikk, sest juba teisel päeval tuli ta isal minna karavani juhtima sinna külge, kust Demanto oli tulnud. Abdulla palus teda hobuse kaasa võtta; kui ta ainult kõrve servale välja jõuaks, leiaks ta kindlasti tee koju tagasi. Selle öö Abdulla magas Demanto najale tuges. Kui nad pidid lahkuma, nuttis ta kibedasti; see oli ta esimene suur kurbus, kuid parata polnud midagi: „Beduiini-poiss ei varasta.“

Ja siis algas töö, milles ema aitas innukalt kaasa.

Ühel õhtul, kui ema ja Abdulla, väsinud päevasest tööst ja ränkamisest, istusid päikese laskudes Niluse kaldal ja nägid lootsikuid liuglevat mööda laia jõe pinda, ütles ema: „Sina oled muutunud, Abdulla. Sa ei ole enam niisugune, nagu olid enne minekut.“

Ja tal oli õigus, sest poisi otsal lebas mõte, ta silmis säras hääduus ja kaastunne, kuid ta huulte ümber kargles veel endine rõõmus naeratus, kuigi tal oli alanud eluvõitlus ja töö. Kuid ta tegi seda rõõmuga ja hääs lootuses, ja seepärast see kandis vilja.

Palindroom.

V. Lao.

Üks laev kord ehitati
Hollandi kuulsal maal.
Ja mäst see püstitati
just kevadisel a'al, —

kui õilmitsesid kannid,
lind hõiskas pärnapuul,
ja Jukud, Minnid, Mannid,
kõik jooksid rõõmusuul.

Laev liugles vetevoole,
kui uhke tormilind.
Ja sõitis ida poole, —
tal valges vahus rind.

Ta jõudis sinna maale,
kus õitseb palm, meloon, —
kui muinasluule maale,
kust voolab luulesoon.

Kui selle koha nime
sa tagant ette loed,
ei see siis ole ime,
mis nõnda välja loed.

Sardam-Madras.

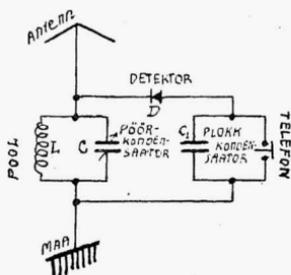
Käesolevas „Vikerkaare“ numbris algame Raadionurgaga, mis meie noortele sõpradele loodetavasti pakub palju huvitavat. Piiratud ruumi tõttu osutub võimatuks väga põhjalikult käsitleda raadiotehnika teoreetilist külge. Päälegi nõuaks see lugejalt vastavaid eelteadmisi elektrodünaamikast ning jääks seetõttu arvatavasti paljudele arusaamatuks või segaseks. Kuid vist see teoreetiline osa ei suudakski pakkuda sellist huvi — vähemalt esialgu kui raadiotehnika praktika. Kuidas ise ehitan endale raadio vastuvõtja? — see esijoones peaks huvitama meie noori lugejaid; ning selle küsimuse vastamine ongi meie päämiseks ülesandeks. Juba omades vastuvõtja, süvenedes selle käsitamisse võib siis selgitada üksikute osade funktsioneerimist, tungida põhjalikumalt teoriasse.

Kuidas saan raadioharrastajaks.

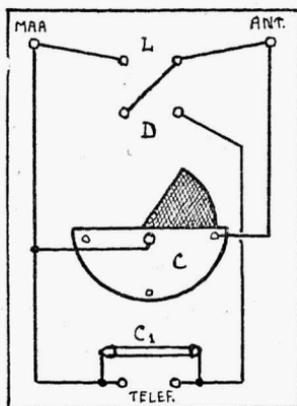
Mingi seletamatu võlu on noortele sõnadel „raadio“ ja „raadioharrastaja“ ehk „raadioamatöör“. Võib-olla mõnikord pole veel nähtudki korralikku vastuvõtjat, aga juba nukitatakse saladusliku näoga. Tihti ollakse kärsitu: muretsetakse kustki tuttavalt mõni „hää“ skeem, ostetakse vastavad üksikosad, ning kohe hakatakse päale iseenitamiselega. Harilikult pettub algaja niisugusel juhul.¹ Tal pole küllaldaselt teadmisi oma vastuvõtja tööle rakendamiseks, ta ei tule sellega toime. Aga kuidas siis omandada neid teadmisi? — Tuleb alata algusest päale, tuleb alata kõige lihtsamast vastuvõtjast. Väga soovivat on juba aegsasti täiendada oma algteadmisi, lugedes füüsika õpiku elektri-osa. Edaspidi võiks siis süveneda mõnesse raadio eriraamatusse, näiteks ins. E. Malteneki „Raadio käsiraamatusse“. Kuid praktilisi teadmisi saab omandada ise ehitades, alates kõige lihtsama vastuvõtjaga. Missugune on kõige lihtsam, kõige selgejoonelisem vastuvõtja? See on detektorvastuvõtja, mille kirjeldamisele asume kohe, järgnevas osas.

Kuidas ehitan endale vastuvõtja.

Küllap olete kõik näinud kuskil niisugust kasti: üks traadiots viib läbi akna välja katusele, teine traat viib kasti juurest maa külge; aga kasti küljes on „kõrvad“, mida nimetatakse päatelefoniks. Kui see telefon endale pää päale panna ja kastil olevast nupust keerata, siis kuuleb muusikat või kõnet. — Vaat niisugust kasti nimetataksegi detektor-aparaadiks, kõige lihtsamaks vastuvõtjaks, mille teoreetiline skeem on kujutatud joonisel 1. Joonisel leiduvad vastavate sümbolite kõrval vastavate üksikosade nimetused. Antenni juurest viib traat pooli ja pöörkondensaatori juure, mis on ühendatud paralleelselt ja mida nimetatakse võnkeringiks. Vool tuleb antennist ja tahab minna maasse. Antenni tuleb mitmesuguseid, mitme saatejaama voolu; võime neid kujutada mitmesuguses suuruses terakestena. Võnkering on otsekui sõelaks, mille jämedus on reguleeritav pöörkondensaatoriga. See „sõel“ peab kinni ainult teatavas jämeduses „terakesed“, ainult teatud voolu, ja just selle voolu, mida me soovime; teised voolud pääsevad „sõelast“ läbi ja jooksevad maasse. Aga see vool, mille me võnkeringiga kinni pidasime, tahab ka minna maasse. Silmitseme skeemi tähelepaneli-

Joon 1.

Joon 2.

kult, — tal ongi niisugune tee; ta jookseb üle detektori ja telefoni võnkeringist mööda. Joostes telefonist läbi ta paneb võnkuma membraani — õhukese metallplaadi — ja sünnitab hääle, mida me kuuleme. Arusaadavalt võime me, keerates pöörkondensaatorit, valida teissuguses „jämeduses“ voolu, s. t. kuulda teist saatejaama. — Nii võib endale kujutella detektor-aparaadi funktsioneerimist, kuigi antud seletus pole teoreetiliselt päris õige.

Nimetatud detektor-aparaadi ehitamiseks on vaja osta järgmised üksikosad: isolatsioonainest esiplaat (näit. troliidist, aga hädakorral ka kuivast vineerist) mõõtudega 14×18 sm.; pöörkondensaator 500 sm.; skaala eelmisele; 8 puksi; plokk-kondensaator 2000 sm.; 1,5 m. aparaadi ühendustraati; siis kristall-detektor, telefon ja 50-keeruleine leedion-pool. Pääle nimetatute on vastuvõtuks vajalikud ka antenn ja maaihendus.

Joonis 2 kujutab üksikosade paigutust esiplaadile, vaadatuna plaadi altpoolt küljest. Pääle selle on sääl märgitud osade vahelised ühendused. Esiplaati tuleb puurida kaheksa 6 mm. läbimõõduga auku püksidele, ja vastavad augud pöörkondensaatorile. Püksid detektori, telefoni ja pooli jaoks asugu teineteisest 2 sm. kaugusel. — Kui ühendused on tehtud, keeratagu skaala pöörkondensaatori telje otsa, asetatagu detektor, pool ja telefon vastavasse püksidesse, ühendatagu antenni- ja maaihendus aparaadi külge, ja — vastuvõtt võib alata.

Üksikosade tolmu eest kaitsmiseks võime valmistada vineerist või õhukestest laudadest vastava kasti, nii et esiplaat, mille külge üksikosad on monteeritud, jääks kasti kaaneks.

Aparaadi käsitamine on lihtne: surutakse detektori nõel (metallist kontakt) vastu kristalli ja pöördakse kondensaatorit, kuni kuulub jaam. Skaalat edasi-tagasi pöördes leitakse seisand, mil jaama kuuldavus on parim.. Kuna kristalli pind igalt poolt pole ühesugune, võib detektori nõela seisandit munta, asetada ta teisale. Seda katset korrates, leitakse kristalli punkt, mis annab kõige parema hääletugevuse.

Kõige lihtsuse pääle vaatamata on sel aparaadil üks suur puudus. Detektor-vastuvõtja on kõigest nii tundelik, et temaga saab vastu võtta ainult saatja läheduses.. Näiteks: Tallinnas, Tartus, või nende linnade lähemas ümbruses. Kaugemal ei saa kuuldavust arvestada. Selle aparaadi kirjeldasime esimeseks seepärast, et selle ehitamisega on hää raadiotehnilist tegevust alata. Järgnevais numbris tooksime juba keerulisemaid ja ühtlasi võimsamaid vastuvõtjaid.

Mis on „antenn“ ja „maa“.

Kuna antenni ja maa mõisted tihti võivad jääda arusaamatuiks, katsumsime siin neid kirjeldada lühidalt. Mis on antenn? Antenn on traat, mida mööda saatejaama võnked (vool) juhitakse vastuvõtjasse. Mis on maa? Maa, või öieti maandus, on traat, mida mööda saatejaama võnked aparaadist jälle välja juhitakse. — Teoreetilise ebatäpsuse pääle vaatamata võiksime siin rahulduda niisuguse seletusega.

Vaatleksime nüüd, kuidas on ehitatud antenn. Antenne on mitmesuguseid, ja nad võivad asuda väljas, toas, pööningul või mujal. Kirjeldaksime praegu vaid väljas asuvat antenni, välisantenni, kui kõige võimsamat. Välisantenn on kahe toetuspunkti vahel tõmmatud traat, mis on isoleeritud maast ja mille küljest viib juhe vastuvõtja külge. Mida kõrgemal asub antenn ja mida vähem asub ta läheduses suuri metallmasse, seda võimsam ta on. Sobivaim antenni pikkus on 35 meetrit, kui sisendusjuheme pikkus arvata antenni pikkuse hulka.

Maa juure viiv traat tuleb ühendada veekraani, piksevarda, või mõne muu maa juure viiva torustiku külge. Võib muidugi ehitada erilise maanduse, tinutades traadi mõne vana plekkrista külge ja kaevades selle maa sisse. Soovitav on, et maaihendustraata oleks võimalikult lühike.

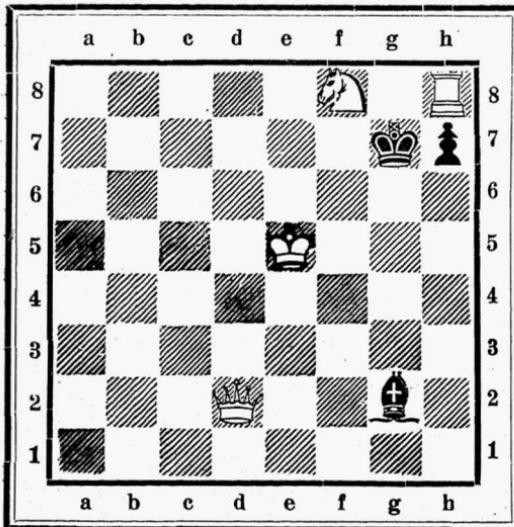
Kuna me antenni ja maanduse juures ühes järgnevas numbris katvatseme peatuda pikemalt, siis piirdume siin öelduga.

M A L E.

Toimetaja A. Burmeister.

Kirjade address: Tallinn, Narva mnt. 26, krt. 6.

Mustad.

Valged.

Ülesanne nr. 2.

Kokku säändnud A. Burmeister.

Valged: Ke5, Ld2, Vh8, Rf8.

Mustad: Kg7, Og2, Eh7.

Valged algavad ja annavad matt kahe sammuga.

Toimetus: J. Käis, J. Parijõgi, O. Luts, A. Oengo-Johanson, M. Nurmik, H. Valma, L. Jürisson, A. Burmeister. **Vastutav ja tegev toimetaja:** M. Nurmik, **Väljaandja:** Töökool. **Toimetus ja talltus:** Tallinn, Rataskaevu 22. **Tellimishind:** aastas 2 kr. 50 s., poolaastas 1 kr. 25 s., üksiknr. 25 s.